

ԱՌԵՏԱԲԵՐ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Կը հրատարակուի ամէն երեքշաբթի : Տարեկան գինն է 1 1/2, վեց ամսուանը 3/4 մէծիտից, կանխիկ, և հատը 30 փարա : Խմբագրութեան և բաժանորդագրութեան վերաբերեալ նամակներ ուղղուելու են առ Մը. Կրին, Կ. պոլիս, Ամերիկացի խան :

ՀԱՏՈՐ 35.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ. ՆՈՅԵՄԲԵՐ 24. 1882

ԹԻՒ 47

ԲՈՂԱՆԴԱՆԻ Ի ԴՈՒԹԻՒՆ

Իմաստուն հրաման մը : — « Ով որ Տէրոջը կողմէն է թող ինձի գայ : » — Ամերիկայի Պարտ ընկերութեան տարեկան ժողովը : — Անձնապահութիւն : — Փայիւք երկաթի ճանապարհորդութեան : — Զըր-պարտութիւն : — Հաճի գիւղի մէջ Տէրոջը գործը : — Ժամ պատուական միայն ներկայ : — Անհիմն ուրախութիւն : — Քաղաքական լուրեր : — Ստակի գիները :

ԻՄԱՍՏՈՒՆ ՀՐԱՄԱՆ ՄԸ

(Հետեւեալին առած ենք Ամերիկայի լրագրէ մը.)

ԲՈՒՍԻՈՅ կառավարութեան քաղաքականութեան օրինակ առնելու դուն ուրեք առիթ կ'ունենանք. բայց մօտերս Բուսիոյ կայսեր կողմէն ոգելից ըմպելեաց առևտրոյն դէմ տրուած խիստ հրամանն արգարեւ մասնաւոր ուշադրութեան արժանի է : Այս հրամանին համեմատ իւրաքանչիւր գիւղ, նա մասնաւոր երկու կամ երեք գիւղ, եթէ գիւղերը շատ մօտ են իրարու, պիտի ունենան մի միայն գինեւոր : Գինեւորն պիտի ըլլայ գիւղին բնիկներէն, տեղւոյն կառավարութեան կողմէն հաստատուած պիտի ըլլայ ամսականով, և պիտի վաճառէ ոչ միայն ըմպելի, այլև կերակուր : Եթէ թոյլ տայ մարդու մը արբեցալ, պիտի հանուի պաշտօնէն, տուգանք անգամ պիտի տայ եւ բանտարկուի. իսկ եթէ գիւղի մը մէջ արբեցուծիւնը յաճախէ, ոգելից ըմպելեաց վաճառումն իսպառ պիտի արգելուի հոն :

Մենք չենք բաղձար փոխել մեր կառավարութեան կերպը Բուսիոյ կառավարութեան հետ, կը խոստովանինք սակայն թէ, կը բաղձանք որ ինքնիշխան կայսեր մը այս օրէնքն ընդունուէր նաև մեր գիւղերուն և քաղաքներուն գինեւորն համար :

«ՈՎ ՈՐ ՏԵՐՈՅԸ ԿՈՂՄԷՆ Է, ԹՈՂ ԻՆՁԻ ԳԱՅ»

Այս հրաւերն եղաւ իւր և,000 տարի առաջ, երբ Իսրայէլ, Աստուծոյ սեպհական ժողովուրդը, անոր զօրութեան աջը, ծուղեցաւ ձուլածոյ որթոյն առջև, և անարգեց զՏէրոյն իւր թշնամիներուն առջև : Նոյն հրաւերն, «Ով որ Տէրոյն կողմէն է, թող ինձի գայ», կու գայ այսօր քան զՄովսէս աւելի հզօրագունէ մը, Անիէ՛ որ միշտ կենդանի է բարեխօսել իւր ժողովրդեան համար, որպէս զի «Իւր աշխատութեան պտուղները տեսնելով կշտանայ» : Եհովայէն Յիսուսէ առ իւր եկեղեցին կու գայ այս հրաւերը, «Ով որ Տէրոյն կողմէն է, թող ինձի գայ» :

Ինչո՞ւ համար կը հրաւիրէ Տէրն այսպէս : Վասն զի ինչ որ կը զատէ ե-

կեղեցին աշխարհէն՝ տակաւ կ'անհետանայ, վասն զի Գրիտոնեայք կը կորսնցունեն իրենց բարձր կոչման դըրոյնը, վասն զի աշխարհ կ'իշխէ եկեղեցւոյ՝ ուր եկեղեցին մասնաւոր պարտ էր իշխել աշխարհի, վասն զի կուռք կայ բանակին մէջ, կուռք երկրաւոր մեծութեան, կուռք ունայնութեան, կուռք հեշտութեան և անկարգ ցանկութեանց, միով բանիւ վասն զի Գրիտոնեայք կը ծովն այն կուռք առջև, և կը դնեն ժամանակ, տալանդ, աշխատութիւն, շատ անգամ նաեւ իրենց հաւատքն, այն կըռք բազմաթիւններուն վրայ :

Նաև ուրիշ կարեւոր պատճառ ունի Տէրը կարգաւ այս հրաւերը, «Ով որ Տէրոյն կողմէն է, թող ինձի գայ», վասն զի Աստուած սուրբ և նուիրական եկեղեցւոյ միջոցաւ միայն կրնայ գործել, ինչպէս կը կարգանք Բ. Կորնթ. 2. 16-18. «Ինչ յարմարութիւն ունի Աստուծոյ տաճարը կուռք հետ, վասն զի դուք կենդանի Աստուծոյ տաճարն էք, ինչպէս ըսաւ Աստուած թէ Անոնց մէջ պիտի բնակիմ, և անոնց մէջ պիտի քալեմ, և անոնց Աստուած պիտի ըլլամ, և անոնք ժողովուրդ պիտի ըլլան ինձ. վասն որոյ ելէք անոնց մէջէն և զատուեցէք, կ'ըսէ Տէր, և պիղծ բանի մի գալիք. և եւ պիտի ընդունիմ զձեզ, և ես պիտի ըլլամ ձեզ հայր, և դուք պիտի ըլլաք ինձ ուստերք և դստերք, կ'ըսէ Տէր ամենակալ» :

Գանք եկեղեցւոյ պատմութեան : Ի՞նչ կը տեսնենք այս պատմութեան մէջ : Արար Իսրայէլի բանակին մէջ է, և Իսրայէլ կը յաղթուի. Տէրոյն տապանակը կ'առնուի Փղշտացիներէն, և Իսրայէլ կ'ըլլայ քսան տարի ծառայ Փղշտացոյ : Աշակերտք այլակերպութեան լերան ստորոտը կը ջանան ի զուր իրենց զօրութեամբ հանել դենն այսահար տղէն : Սանք են սակաւք ի վկայութեանց եկեղեցական պատմութեան որ կը հաստատեն սա ճշմարտութիւնը թէ Աստուած պիտի չօրհնէ զԳրիտոնեայք կամ զեկեղեցին, եթէ սոքա բոլորովին նուիրեալ չեն Աստուծոյ, և կը ջանան երկուց տերանց միանգամայն ծառայել :

Ստէպ կը լսենք զարդիս «Ժամանակս չար է», «Անօրէնութիւնը կը զօրանայ», «Մեղքը բռնացած է», և երբ մեղաւորաց բազմութիւնէն դառնալով կը նայինք անձնաւորէր եկեղեցիներու որ համեմատութեամբ սակաւ են յոյժ, կը տեսնենք այս

երկու խումբերուն մէջ զօրութեան և թուոյ կողմանէ այնպիսի անհաւատարմութիւն, որ, բարէ, կը ստիպուինք յուսահատութեամբ և զարմանօք դուշել, Ո՛չ ապաքէն հզօր է սատանայ : Բայց զմեզ յուսահատեցնող կէտն այսօր ոչ այնչափ դժոխոց և մեղաց զօրութիւնն է, որչափ եկեղեցւոյ ապիկարութիւնը, Աստուծոյ ժողովրդեան տկար հաւատքը, ցրտացեալ սէրը, երկմիտ աղօթքը, մեռեալ պաշտօնը, որոց բոլորը պտուղ են աշխարհասիրութեան, անձնասիրութեան և կռապաշտութեան : Եկեղեցին կ'աղօթէ դարերով, « Ով տէր, եկ արագ, այս երկրիս թագաւորութիւնը փոխէ յարքայութիւն մեր Փրկչին Էմմանուէլի », և դեռ պատասխան տրուած չէ այն աղօթից, և սատանայ հզօր է, և կը դործէ համարձակ որպէս միշտ, կը ծիծաղի Աստուծոյ խոստմանց վրայ : Ինչպէս լուծենք այս առեղծուածը : Դժուարութիւնն ո՞ր է : Եկեղեցին պատրաստ է, և Աստուած ո՞չ : Եկեղեցին կը խնդրէ, և Աստուած կը մերժէ : Ինչո՞ւ համար կը տեսնենք զհակառակ այն որ խոստացուած է ի Սուրբ գիրս, « Զեմ ուզեր որ մէկը կորսուի », « Խնդրէ ինէ, եւ տամ քեզ ժառանգութիւն հեթանոսները, և իշխանութիւն՝ երկրիս ծայրերը » : Ո՛չ, ոչ, Աստուած պատրաստ է և կը սպասէ տալ, բայց ե՞նչո՞նք պատրաստ չէ և կը դնէ խոչ փրկութեան կառաց անիւներուն, քանզի Աստուած, իւր գաղանի իմաստութեամբ, այս մեծ դարձին յաղորդութեան պայման ըրաւ իւր եկեղեցւոյն հաւատքը և սրբութիւնը : Երբ եկեղեցին սուրբ ձեռք, արդարութիւն հաղած, կենայ Տէրոյն ըմբ, անատեն պիտի կատարուի խոստումը, այսինքն՝ պիտի ունենանք հաղարամենին, երբ տանք բոլոր տասանորդները, և բանանք մեր բերանը բաւական լայն ընդունելու օրհնութիւն : Դեռեայ ցեղը միայն լսեց հրաւերը աւելի քան երկու միլիոն Իսրայէլի մէջ, և երեք հազար մարդ ինկաւ այն ցեղին առջև, վասն զի այն ցեղը միայն եղաւ Տէրոյն կողմէն : Երբ հարկը մարդ միայն կար Գեդէնի հետ, և անոնց բոլոր զէնքը ոչ այլ ինչ էր եթէ ոչ ունայն սափորներ, իւրաքանչիւրին մէջ ջահ, բայց եւ այնպէս Մադիամու և Ամազեկայ հզօր բանակն եղաւ ցիր ու ցան մէկ գիշերուան մէջ, վասն զի Գեդէնն էր Տէրոյն կողմէն :

Երեք պատմութիւն միայն ընդդիմացան Քաղաքացի հզօր բռնաւորին, աներկիւղ անոր բարբոքեալ հնոցէն, և մէկ օրուան մէջ թագաւորը և աղագը միանգամայն ճանչցան զՏէրոյն ճշմարիտ Աստուած, վասն զի այն երեք մանկունք էին Տէրոյն կողմէն : Դանիէլ կ'աղօթէր բաց պատուհաններով : Երկու արիւնատաթաւ խոստովանողք Գրիտոնի պնդեալ էին ի կոճիղս անզօր անօգնական, բայց անոնց փառաբանութիւնը սարսեց փիլիպպէի բանտը, և խոստախրա բանտապետը բերաւ դողալով յոտս խաչին, վասն զի այն երկու բանտարկեալք, Պօղոս և Շիլա, էին Տէրոյն կողմէն : Խոնարհ արեղայ մը միայն վերցուց իւր ձայնը եկեղեցական հզօր մարմնոյ մը դէմ որ գրեթէ բոլոր աշխարհ վարած էր դարերով : Բայց այն ձայնը միլիոնաւոր մարդիկ աղատեց և այսօր կը հնչէ ընդ ամենայն աշխարհ, վասն զի Լուծեր Տէրոյն կողմէն էր : Սկովտիացի քարոզիչ մը հակառակ կեցաւ միայնակ դեղեցիկ բայց զեղծ թագուհւոյ մը ցոփութեան և անհաւատարմութեան, սակայն քարոզիչը Տէրոյն կողմէն էր, ուստի թագուհին ըսաւ, «Աւելի կը վախճամ ձոն նորսի աղօթքէն քան տասն հազար զօրաց բանակէ» :

Օ՛ն ուրեմն, հաւատացեալք որ Տէրոյն կողմէն էք, կործանեցէք ըզկուռս. հեռացուցէք ձեռն անձնասիրութիւնը եւ աշխարհասիրութիւնն այսօր մինչդեռ մեր Աստուծոյն աջը բարձրացած է :

ԱՄԵՐԻԿԱՅԻ ՊՈՐՏ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ ՏԱՐԵԿԱՆ ԺՈՂՈՎՐ

Ամերիկայի Պարտ ընկերութեան 73րդ տարեկան ժողովն սկսաւ Բորդլենտ, Մէյն, օգոստ. 5, եւ տեւեց չորս օր : Երկրին ամեն կողմերէն գացին ժողովը ընկերութեան անդամներէն եւ բարեկամներէն հազարաւոր անձինք, որոց մեծ ընդունելութիւն ըրին բնակիչք Բորդլենտի : Ընկերութեան ոչ մի տարեկան ժողովն սոկէ աւելի մեծ եռանդեան եւ ուրախութեան տուիթ եղած էր :

Տնօրէն ժողովոյ տեղեկագիրն իմացուց ընկերութեան անդամներէն եւ բարեկամներէն նշանաւոր անձանց ոմանց մահն անցեալ տարուան մէջ : Ասոնցմէ երկուքն էին Մը. Մէյնարտ, որ Միացեալ Նահանգաց դեսպան էր Կոստանդնուպոլս, և

եւ Մր. Մարգ, որ դեպքան էր Հոռոմ, մատեն- նագրութեամբ եւ գիտութեամբ անուա- նի, երկրորդն եւս ջերմ պաշտպան Գրիգորոս- նէական առաքելութեանց :

Չորս հոր առաքելութիւնը Հաստատուեցան Հանգուցեալ Մր. Օգիտէ կտակեալ դրամով, այսինքն՝ առաքելութիւն մի Ալիքիկէի արեւմտեան եզերքը Պիկէի թա- գաւորութեան մէջ, ուրիշ մը՝ Ումպիլայի թագաւորութեան մէջ Ալիքիկէի Հարաւա- յին արեւելեան եզերքը, դարձեալ ուրիշ մը՝ ի Ծանդի, որ է գաւառ Չինու Հիւսի- սային արեւմտեան կողմը, դարձեալ ու- րիշ մը՝ Հիւսիսային Մէքսիկոյ : Այս վեր- ջին երկրին ժողովուրդն է տգէտ եւ կրօ- նամու Հոռոմական կաթոլիկ : Առաքելու- թեանց մին քաղաքակիրթ հեթանոսներու մէջ է, իսկ երկուքը բարբարոս վայրենի- ներու մէջ : Այս վերջին երկու առաքե- լութեան մէջ երկու միսիոնար մեռած է, եւ այս առաքելութեանց Հաստատու- թիւնն եղած է մեծ զոհերով եւ վտանգ- ներով :

Գանձապետին տեղեկագիրը տուաւ ընդհանուր ծախուց հաշիւը որ կը հաս- նէր մինչեւ 631,485 թաւր, այսինքն՝ 148,064 Օսմանեան իրա, եւ ցուցուց թէ ընկերութեան դանձուն մէջ աւելցած էր 493 թաւր, կամ 112 Օսմանեան ոսկոյ գումար մը : Երեւելի մարդոյն կազմաւ յատուկ մասնաժողով մը քննեց դանձա- պետին հաշիւը եւ անոր բոլոր գործերուն եղանակը ընդ առաջնորդութեամբ եւ Հոկտեմբերի միջին ժողովին : Մաս- նաժողովը յետոյ տեղեկագիր տուաւ ըն- կերութեան թէ հաշիւներն շատ աղէկ բռնուած էին, եւ դանձապետութիւնը մեծ իմաստութեամբ եւ ապահովութեամբ կատարած էր ամէն գործ :

Յատուկ տեղեկագիր մը տուաւ ընկե- րութեան քարտուղարներէն Տոգ. Մինս Պարտ ընկերութեան առաքելութեանց անցեալ եւ արդի պատմութեան վրայ Ա- մերիկայի բնիկ վայրենի ցեղերուն մէջ : Այս առաքելութիւնը ունեցան մեծ յա- ջողութիւն, եւ շատերը վերցան, վասն զի այլեւս մեծ պէտք չկար անոնց, եւ կամ վասն զի զանազան ուրիշ ընկերութեանց յանձնել պատշաճ դատուեցաւ : Հիմա ա- ռաջարկուած է այս առաքելութեանց վեր- ջինը որ Պարտ ընկերութեան խնամուց տակ է, թողուլ ուրիշ ընկերութեան մը, եւ փոխարէն աւանդ այն ընկերութեանն ա- ռաքելութիւն մը Ալիքիկէի մէջ, ուր այն ընկերութիւնը միսիոնար կը զրկէր տարի- ներէ ի վեր :

Ընկերութեան արտաքին գործոց քար- տուղարը, Տոգ. Գլարը, կարգաց ընդհա- նուր տեսութիւնը Պարտի այս անցեալ տարուան գործին վրայ : Այս ընդհանուր տեսութիւնէն կերելի թէ Պարտի առաքե- լութիւններն յաջող էին : Մեծագոյն դժ- ուարութիւնը կրեցին առաքելութիւնը Պապական երկիրներ, գործիքակ, Մէք- սիկոյ, Սպանիա եւ Աւստրիա : Բայց ծա- խուց հետ բաղդատուելով, արդիւնքը մեծ եղած է քան հեթանոս երկիրներ, ի բաց առեալ զճարձն եւ իմպերալական ուղիւնոսի կղզիները : Հնդկաստանի եւ Չինու առաքելութիւնը շատ յառաջ կ'եր- թան : Պուկարիոյ առաքելութեան մասին յատկապէս յիշուած է միսիոնարաց եւ բնիկ Աւետարանական ընկերութեան մի- տաւոր գործերն, եւ Զօրնիցա լրագրին եւ ուրիշ գրոց շատ տարածուին եւ լու աղ- ղեցութիւնը : Պուկարաց մտաւոր եւ քաղաքական յառաջադիմութիւնն արագ է, եւ կը յուսացուի թէ այս յառաջաց- ման համեմատ պիտի ըլլայ նաեւ անոնց բարոյական եւ կրօնական բարգաւաճու- մը : Առաքելութիւնը ի Թուրքիա ըստ բաւականին յաջող են, թէեւ խոջը եւ գիտութեան մէջ պակաս եղած չեն : Ա- լելի քան հինգ հարիւր անձինք յաւելան այս տարի Աւետարանական եկեղեցիս :

Հասարակ դպրոցաց մէջ կան իբր տասն- հարար մանկուհիք, իսկ յիսուն եւ ութ բարձրագոյն դպրոցաց, վարժարանաց եւ տատուածարանական վարժոցաց մէջ կան իբր երկու հազար աշակերտք երկու սե- ունէն : Մեծաւ մասամբ բնիկ Աւետարա- նական ժողովրդոց ջանքը բացուեցան եօթնեւտասն բաւական մեծ բարձր դպ- րոցներ : « Արժանաւոր եւ յաջողակ Հա- յոց աւելի մեծ գործեր յանձնել կը խորհուի » Յիշեալ տեղեկագրին ուրիշ անկարկութիւններուն վրայ պիտի խօ- սինք յետոյ :

Աւետարանին գործն ի ճարձն յիշուած է իբրեւ արդարեւ արժանի գարմանաց : Տասը տարի առաջ Պարտ ընկերութեան մի- սիոնարի մը առաջին քարոզին ունկնդիր էր հոն մէկ անձ մը միայն բաց ի տան սպո- սաւորներէն : Հիմա ընկերութեան միսիո- նարը ի ճարձն ունին ընդ խնամովը իւր- եանց տասնեւթեւ եկեղեցի որոց անդամք 900 են, աստուածաբանական դպրոց մը 120 աշակերտք, երեք գլխերովի դպր- րոց ուղղկանց 150 աշակերտք, կան հի- ւանդանոցներ եւ դեղարաններ միսիոնար բժշկաց ձեռք, Գրիստոնեայ երկտասար- դաց ընկերութիւն մը, բնիկ առաքելա- կան ընկերութիւն մը Աւետարանը տա- րածելու գրաւեալ, Գրիստոնեական գըր- եան միլիոնաւոր էջերով, որոց մէկ մասը կ'ընծայուի իւրիս բնիկ տպարանէ մը, 3,000 է մինչեւ 3,000 անձինք ժամէ ժամ ունկնդիր են Գրիստոնեական խնդրոց վրայ ճառերու, վերջապէս իբր տասն հազար թաւրի (2,275 Օսմ. լրագրի) ծախք մը զոր կ'ընէ ժողովուրդն ի նպատ- կրօնից եւ դատարարակութեան : Այս ամենայն արդիւնք են տասնամեայ աշ- խատութեան Պարտ ընկերութեան մի- սիոնարաց ի ճարձն, թող ուրիշ արդիւնք որ տեսնուած են երկրին այլեւայլ կող- մերն ուրիշ ընկերութեանց միսիոնարաց ձեռք : Օսաքայի մէջ կազմուեցաւ նոր եկեղեցի մը, շինուեցաւ մատուռ մը որոյ ծախքը տուաւ եկեղեցին, ինչպէս նաեւ հովուին ամսական ի սկզբանէ : Այս Հաստատութեանց արդիւնքը պիտի տես- նուի ապագային մէջ ի ճարձն :

Մեծ աղբեցութիւն ըրին ուրիշ երկու գրութեք, մին՝ Ալտէն քարտուղարէն, « Արդի սերնդեան առաքելական (միսիո- նարական) ժառանգութեան վրայ », եւ միւսը՝ Տոգ. Գլարը քարտուղարէն, « Ար- տաքին առաքելութեան գործին աճման եւ կարօտութեան վրայ » : Ասոնց վրայ խօս- ուեցան աղբու ճառեր, զորս խօսողներէն ոմանք էին Ամերիկայի քաջ առեւտրան- ներէն :

Ի սկզբան ժողովին տրուած քարոզը Շիգակոցի Պատ. Տոգ. Կուտուինէ՝ էր ի վերայ գործութեան Հոգւոյն սրբոյ որ է մի միայն յոյս առաքելութեանց : Յետոյ միեւնոյն նիւթոյ վրայ քարոզեցին ուրիշ- ներ, որոց խօսքը խորին տպաւորութիւն ըրաւ ի սիրտ ունկնդրաց մինչեւ ի վերջ չորրորդ աւուր : Երրորդ օրը կատար- ուեցաւ Տէրուեական ընթերցաց հաղոր- դութիւնը երեք եկեղեցեաց մէջ միեւնոյն ժամանակ : Այս ժողովին ժամանակ ե- ղան նաեւ կանանց միսիոնարական ընկե- րութեան ժողովներ մեծ բազմութեամբ :

Մասնաւոր աղբեցութիւն ըրաւ սա ծանուցումը թէ, Օգիտի կտակեալ ստա- կին սպառման սպառնաւ, բայց Ալի- քիկէն, ուրիշ տեղերու առաքելութեանց այնչափ նպատակ պիտի չտրուի որչափ կը տրուէր անցեալ երկու կամ երեք տարի- ներ, բայց եթէ նոր նուիրաց դուստրն աւելի ըլլայ այս տարի : Նիւ Եորքի Հա- րուստ վաճառականը, Մր. Տոն, խոստա- ցաւ, յօրինակ սղոց, տալ այս տարի իւր սովորական մեծ նուէրին կրկին, ուրիշ շատք հետեւեցան անոր օրինակին : Ուս- տի կը յուսացուի թէ յաւելուածը բա-

ւական պիտի ըլլայ այս տարուան պիտո- յից, բայց Տնօրէն ժողովը շատ զգոյշ պի- տի ըլլայ որոշեալ գումարներ յատկացու- նելու ի նպատակ բնիկ եկեղեցեաց, դպր- րոցաց, եւն, մինչեւ հասկցուի ընկերու- թեան տրուած տոակին չափը :

Պարտի այս տարուան ժողովին վերա- բերեալ ուրիշ տեղեկութիւններ կը թո- ղուեք մեր յաջորդ թերթին :

ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

Անձնասպանութիւնն է ընդհանրապէս նշան տեսակ մը մտաց այլալուծեան, որ կրնայ տեսական ըլլալ եւ կամ անցաւոր, եւ այս այլալուծեան ժամանակ յայդք եւ կիրք գրգռուած կամ խանգարուած են : Անձնասպանութիւն կը գործուի նաեւ ու- րիշ հիւանդութեանց ժամանակ, զորօրի- նակ երբ սիրտն ընդարձակուած է կամ եղծուած ճարպոյ առաւելութենէ, կամ արիւնը խանգարուած, կամ ընդերաց լրձիւնստ (սֆաշ) թաղանթը, արգան- դը, ուղեղը եւ ջղերուն նիւթն արտաց- եալ : Կրնայ յառաջ գալ մասնաւոր սե- ւամաղձոտ, դժնայ եւ անդուհական (հի- ֆոպսի) խառնուած է, Կ'երեւի նաեւ լինել տարափոխիկ, կան ընտանիք որոց մէջ ժառանգական է, եւ կ'աղղէ արանց մասնաւոր քան կանանց, յաճախագոյն է ուսեալ եւ ընչեղագոյն մարդոց մէջ քան աշխատաւորաց եւ անուսից, եւս աւելի յաճախ՝ մեծամեծ քաղաքներու մէջ, եւ գլխաւոր պատճառք են զեղխու- թիւն, քաղաքական յուզմունք, խաղա- ցողութիւն (սֆաշ), արդուութիւն, եւ խառնակեցութիւն : Կը մղեն յանձնասպա- նութիւն հակառակ պատճառք ինչ, զոր- օրինակ ցոխութիւն եւ խառնաբերութիւն, յղիւթութիւն եւ յետին չքաւորութիւն :

Հաշուուած է որ անձնասպան ձեռա- գէտք կրկին աւելի են քան վարձկանք կամ հողագործք : 1840ին տեսնուեցաւ որ յա իւրաքանչիւր 10,000 մարդ 1.35 որմ- նադիր, հիւսն, մասվաճառ, 7.45 դեր- ձակ, կարուակ, հացեփեաց, 4.9 սեղա- նաւոր, բժիշկ, փաստաբան եւ ասոնց նմաններ, 7.8 սպոյք, 6.7 սպառաւորք եւ կառավարնք, 4.0 տնակներ կը սպան- նեն զիրենք : Դիտուած է որ մարդիկ ի- րենց կենաց 23 տարիէն մինչեւ 53ը մի- տագոյն են յանձնասպանութիւն : Առա- ւել կամ նուազ միտեն, ինչպէս նաեւ այս ինչ կամ այն ինչ տեսակ մահն ընտրե- լը կ'սխալ է ընդհանրապէս տարիքէն : Չիք տարակոյս թէ նաեւ մտաց այլալու- թեան տեսակը, միջոցին հնարաւորութեան շատիճանը, ուրիշ անձնասպանի օրինակը, մարդուն գործը կամ արուեստը, նորա- սէր կամ նշանաւոր երեւելու փափաքը, մեծ աղբեցութիւն կրնան ունենալ յընտ- րութիւն գործելոյն կամ միջոցին : Անձ- նասպանին գործիքն են յաճախ չուան, ջուր (գետ, ծով, ջրհոր), ածելի, թոյն, եթէ բժիշկ է, մուխիկնդ, քրտոֆորմ : Արք տարբեր միջոց կ'ընտրեն քան զկա- նայս : Կանոյք սա միջոցները կ'ընտրեն կարգաւ : Կ'սխալմն կամ խեղդ, անուա- ղութիւն, դաճալիթութիւն, հեղձութիւն, խոլ- խողմն, թոյն : Արք կ'ընտրեն կարգաւ՝ խողխողմն, դաճալիթութիւն, կ'սխալմն, թոյն, հեղձութիւն : Անձնասպանութեան առաւելութիւնը կամ նուազութիւնը կ'ախ- եալ է ցեղէն, կլիմայէ, երկրէ, նաեւ իւ- րաքանչիւր ընկերութեան մասնաւոր ըս- կրքներէն : Շուետի մէջ կը հաշուեն 1 անձնասպան առ իւրաքանչիւր 92,573 բը- նակիչ : Սաքսոնիոյ մէջ՝ 1 առ 8,446 բնա- կիչ, Բուսիոյ մէջ՝ 1 առ 34,246 : Միաց- եալ նահանգաց մէջ՝ 1 առ 13,000 : Բա- րիզ 1 անձնասպանութիւն կը պատահի առ իւրաքանչիւր 2,700 մարդ : Բեգրու- պուրի եւ Լոնտոն՝ 1 առ 21,000 մարդ : Միտլանդի կը պատահի յաճախագոյն քան Անգլիոյ ուրիշ տեղերը : Իսկ Չինացիք՝ ոչ

այնչափ, այսինքն՝ առաջնոյն մէջ 10.3, իսկ երկրորդին մէջ՝ 7.2 առ իւրաքան- չիւր 100,000 բնակիչ : Բոլոր Անգլիոյ մէջ համեմատութիւնն է 7.4 առ իւրաքան- չիւր 100,000 :

Փ Ա Փ Ա Ք

ԵՐԿՆԱՅԻՆ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹԵԱՆ
Մշտամուռնչ հառաջը հոգւոյս խանդա- ղատեն զերկնից ուղին,
Սիրտըս ըղձիւք՝ զուգընթացոյ երկնա- չուել ի կենցաղոյս,
Բարերարիդ արկից աղերս յիտոտրել ընդ արուղին,
Լեր դու, աղէ, սաշտպան հիբիս, Փրկիչ հոգւոյս, միայն Յիսուս,
Թէեւ կարկամ եւ դողաշուն եւ դերա- ղայթ եմ ի մեղաց,
Այժմէն փութամ տալ քեզ ի նուէր սիրտ եղկելոյս,
Թէպէտ ի ծուփ կոծեն զհոգիս չարաչաղ բազումք յալեաց,
Այլ ես միայն յոյս, ապաստան զքեզ ընտրեցի, Տէր իմ Յիսուս :
Թէ եւ ի քուն եւ մեղսալից տատանի սիրտ ի նաւակին,
Իմ աղաղակք յոգնաթափսիծ յի խնդիր են սիրոյ Փրկչիդ,
Չեւ կործանեալ ծովուս ի վիշ մինչ ցլե- տին շունչ իմ ջնին,
Արկից գոչին արտօսրազին միայն Յիսուս Վարդապետիդ :
Մթաղին աչք մեղաւորիս թէ խորխա- փել տան ի խաւար,
Անմեղիդ բիւր աղերս յղեմ, բողբեմ զերթ Բարսիսէս,
Մի՛ խուսիր դու յապաշնորհէս, տուր ինձ տեսնել մինչեւ ի սպառ,
Ըզնշոյլ քո շնորհաց ծագեալ ի հոգիս, ով Տէր իմ Յիսուս :
Ո՛հ... թէ յաճիմ ես մուրեկալ ի լու- սահետ ճանապարհէն,
Փոյթ կարկառեմ զաջդ բարերար յօգնել չուառ մուրերէս,
Ի վտանգաց միրկայոյդ կամ դեգերեալ հեռի ի քէն,
Արի՛ յընկերել վտանգելոյս դու միայն, Տէր, Փրկիչ Յիսուս :
Ո՛վ երկնեթաց լուսոյ շաւիղ, փութացո եւ զիս անդր ի վեր,
Չեղ ի հոգիս զիղճոս վերին, եւ արծարծ- եալ յիս սէր եւ յոյս,
Չի յայտնեալ իմ փոյթ եւ ջան երկնե- ցեն միշտ չքնաղ իղծեր,
Ոյց անսպառ աղբիւր ես դու, ով բարե- բար Փրկիչ, Յիսուս :
Որպէս եթերըն լուսալիւր շողայ ի լոյսդ համատարած,
Արա՛ այնպէս լուսաշաւիղ եւ զիմ դնաց չուել յերկինս,
Ոչ եւս կարեմ կալ յերերի, այլ զտանել զուլին կենաց,
Լեր դու, աղէ, սաշտպան հիբիս, Փրկիչ հոգւոյս, միայն Յիսուս :
ՅՈՎ.ԱՆՆԵՍ ՍՄԵՍՏԵԱՆ
Սեբաստիա

ՁՐՊԱՏՏՈՒԹԻՒՆ

Կ'ըսուի թէ Յունաց անուանի նկարիչը Ապելլէս, զրպարտութիւնը նկարագրած է հետեւեալ կերպով :
Պատկերին սը կողմը կեցած է Դիւս- հաանութիւն երկայն աղանդակով եւ ձեռ- ուները բացած ընդ առաջ կ'ելլայ Ձըր- պարտութեան : Տիւսութիւնը դերաւաւա- նութեան քովը նկարագրուած է կոյր կնիք մը կերպարանօք, եւ անոր քով ալ Կապիք, տաքնապետ մարդու կեր- պարանօք, որ ուրախութիւն կը ցուցնէ իբր թէ նոր գիւտ մ'ըրած է : Ձըրա- րութիւնը պատկերին ճիւղ մէջ տեղը կե- ցած է գեղեցիկ կերպարանօք, այլ ահ- ուել եւ կրակոտ աչուներով, բարեբաժ

ճակ մը ձախ ձեռքը, իսկ աջ ձեռքը Աստուծոյ մագրեցին բռնած է: իսկ Աստուծոյ թիւնը ցուցուած է փոքրիկ տղու մը ձեռքով, որ ձեռքերէն յերկինս բարձրացուցած զԱստուծոյ իրեն վրայ կը կոչէ:

Զրպարտութեան ճիշդ առջեւէն կը քալէ Նախնայ, խոր աչուքներով եւ դաշտահար դիմօք, իսկ ետեւէն կ'երթան խաչաքանդիկն ու Ծառաբերդիկն:

Հուսկ ուրեմն ի հեռուստ կը տեսնուի ճշմարտութիւնն որ ծանր ծանր կուգայ Զրպարտութեան ետեւէն, իւր հետ բերելով Զընթախ աղայ զգեստով, արտասուելով աչերով եւ առ ամօթոյ ձեռքերով երեսները ծածկելով:

Արդ, սիրելի ընթերցողք, թող զգուշիկ եւ արհամարհելի լինին ձեզ զրպարտութիւնն ալ զրպարտիչն ալ, եւ աւելի յանձնառու լինինք մեռելէ քան թէ զըրպարտել անմեղն: Եւ երբ կը լսենք զըրպարտութիւն մեր վրայ, նաւակաց թիւակներուն նման գոչենք անխառն կերպով, « Զուրէն դուրս հանէ գիւս, եւ այն ատեն ալիտի գիտնաս ծուռ կամ չիտակ ըլլալ: »

ՄԻՀՐԱՆ

Թոտոսդոյ հոկտ. 17, 1882

ՀԱՃԻ ԳԻՒԼԻ ՄԷՋ ՏԵՐԱՋԸ ԳՈՐԾԸ

Տէրմը գործը սկսած է գիւղիս մէջ յառաջ քան զհնգետասան ամս, եւ մինչեւ ցայժմ լուի ու միջիկ յառաջ կ'երթայ: Թէպէտ շատ խոցողոտք ելան Տէրմը գործին դէմ, սակայն եւ ոչ մին ի նոցանէ կարաց արգելել անոր յառաջադիմութիւնը: Իբր երկու տարի առաջ տեղւոյս քարոզիչը, Պար. Կարապետ, մեկնեցաւ աստի, եւ տեղս մնացած էր ցարդ առանց յատուկ քարոզչի, այսու հանգրծ ամպիւնը պարագ մնացած չէր չնորհիւ տեղւոյս մի քանի եղբարց եւ Մարտուանի աստուածաբանական ճեմարանի առաջին կարգի աշակերտաց որոնք յաճախակի կ'այցելէին գիւղս: Այսու առթիւ մեր խորին շնորհակալութիւնը կը յայտնենք թէ յիշեալ աշակերտաց եւ թէ զանոնք առաջող Պատ. միսիոնարաց:

Մեր նախորդ քարոզչին, Պար. Կարապետի, ժամանակ վարժապետ էր հոս Պար. Գ. Գունտուրաճեան անուն Եօզկաթցի ուսումնական սնն, սակայն սա վաղագոյն քան զմեկնին քարոզչին մեկնեցաւ, եւ դարձեալ բաւական ժամանակ ուրիշ խնամոց տակ մնաց, եւ չարունակեց մինչեւ հիմա ունենալով մեծամեծ արձակութիւններ առ ի չգոյէ ուսուցչի:

Յետոյ զրկուեցաւ Պար. Կարապետ Էփէնտեան (այս անձը իւր ուսման շրջանն աւարտած է Մարտուանի աստուածաբանական ճեմարանը), եւ լեցուց տեղւոյս դպրոցին կարօտութիւնը, ու մասամբ լուիք ամպիւնի պէտքը:

Լիայոյս եւք թէ Տէրմ, ինչպէս որ հագաց տեղւոյս դպրոցին կարօտութիւնն, նոյնպէս պիտի լեցնէ ժողովրդեանս պէտքը զոր ունի յարմար քարոզչի մը:

Ընթերցող, մինչ զու չես գուրկ այսպիսի օրհնութիւններէ մի մասնաւոր աղօթարար լինել վասն այսպիսի տեղեաց:

Տա՛յր երկինք որ գիւղիս մէջ ջերմեռանդ աշխատողներ ելլին բուն իսկ իւր մէջէն եւ գիւղիս ապագայ վիճակը տարբերէր ներկայէն:

Գ. Յ. Մ.

Մարտուան, բարձրագոյն վարժարան, հոկ. 9, 1882

ԺԱՄ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ՄԻԱՅՆ ՆԵՐԿԱՆՅ

« Դուն հիմա գնա, ու երբոր ժամանակ ունենամ ես քեզ նորէն կը կանչեմ » (Գործք. ԻԴ. 25):

Այսպէս ըստ փելիքս Պողոսի որ արդարութեան ու ժողովրդութեան եւ հանդերձեալ դատաստանին վրայ կը խօսէր:

Փելիքս, կանգ առ պահիկ մը, խորհէ, ինչպիսի պատեհութիւն է որ ձեռքէ կը հանես, ո՛րպիսի անգին գանձ է զոր կը կորսնցնես, որով կ'ըսես, « Դնա »: Երբ պիտի կանչես զնա նորէն, ահա Առաքեալը կը մեկնի քեռէ, եւ հաւատած ինձ որ եթէ այս պատեհութիւնը ձեռքէ հանես, խորհուրդներդ կը ցրուին, եւ վերջապէս բանաստեղծ կը յաղթանակէ քեզ: Եւ ինչո՞ւ արդեօք Փելիքս չուզեր լսել Միթէ Պողոսի խօսքերն աղգեցութիւն չըրին փելիքսի կարծրացեալ սրտին, միթէ փելիքս կարող էր դէմ դնել Պողոսի մէջ բերած հզօր փաստերուն: Ոչ, փելիքս չուզեց լսել վասն զի, ինչպէս կ'ըսէ Գիւրբը, « զարհուրելով » տուաւ այն պատասխանը: Պողոսի խօսքերը Սուրբ Հոգիէն մասնաւոր աղգարարութիւն էին փելիքսի: Տէրմ նոյն ատեն Պողոսի միջոցաւ զարկաւ փելիքսի քարացեալ սրտին այնպէս որ զարհուրեցուց ու սարսափեցուց զփելիքս, բայց աւաղ, փելիքս կ'արհամարհէ այն երկնային զեկուցումը, կը թողու ներկան: Պողոս կը մեկնի: Եւ հետեւութիւնն ինչ կ'ըլլայ: Անտարբերութիւն, թմրութիւն եւ յաւիտեական կորուստ:

« Այսօր թէ որ անոր ձայնին լսէք, ձեր սիրտերը մի խտացնէք, » կ'ըսէ Առաքեալը: Փելիքս լսեց անոր ձայնն ու արհամարհեց զայն, անհոգութեամբ ուրիշ պատեհութեան մը թողուց իւր փրկութեան մեծ գործը: Ասիոս ներկան անցաւ, պատեհութիւնը վերցաւ ի միջոյ, եւ ուրիշ պատեհութիւն չանցաւ անոր ձեռքը: Ով դու. քանիցս Հոգին քեզի հետ գործ ունեցաւ, գործեցիր ներկային մէջ, ապահովեցիր փրկութիւնդ, թէ փելիքսի նման ամենակորուստ գործն ապագային ձգեցիր: Եթէ փրկութեանդ համար առաջին պատեհութիւնը չկորսնցուցիր, խեղացութիւն ըրիր, երանի՜ քեզ. սպասէ՛, եւ ապագային մէջ պիտի վայելս խնամուեն գործիդ արդիւնքը: Բայց եթէ պատեհութիւնը կորսնցուցիր, եղիկի ես, զի թանկագին գանձ մը կորուսիր, կորուսիր, ու թերեւս ալ պիտի չգտնես: Զանա, որ աս ներկայ ձեռքէ չխախցնես մինչեւ որ ամենակորուստ հաշիւդ մտքես: Ամուր բռնեք ներկան, եւ ճանչնա՛ք մէն մի ըսպէի յարգը: Ահա միակ գաղտնիք ամենայն յաջողութեան, հարստութեան եւ փառաց: Արդ, նեղումն ես, չքաւոր ու աղքատ ես, պատիւէ եւ ստացուածքէ զրկուած, արհամարհուած եւ երեսէ ձգուած, թէ ունիս ներկայ, բնաւ մի յուսահատիր, մ'ողորար անցելոյն համար, այլ նոր ոյժ եւ կրկին քաջութիւն առած, եւ գործէ ներկային մէջ, զի ամէն փափաքանացդ լիութիւն ներկայի ծոցին մէջ պահուած է. ներկայի անգին վայրկեանն էր ըստ արժանւոյն, հաւատարմութեամբ եւ յարատեւ ջանքով գործածելով կարող պիտի ըլլաս անհետացնել անցելոյն տխուր հեռքերը եւ հայթայթել ներկայիդ ու ապագայիդ հարկաւոր բոլոր բաները: Գործենք ներկային մէջ: Եթէ մէկը կը գանգատի վասն անցելոյն, եւ անհոգ է ներկային մէջ, մարգարէութեան պէտք չկայ հասկնալու համար թէ այնպիսի ապագային մէջ աւելի թշուառ պիտի ըլլայ: Դիցուք թէ մէկը ասկէ մի քանի տարի առաջ էր պատուաւոր, հարուստ եւ երեւելի մի անձ, բայց ժամանակի բերումը եւ չարադէպ պարագայը զրկեցին զնա իւր ամէն ունեցածէն, հիմա այն անձը բաց ի ներկայն ուրիշ միջոց չունի իւր անցեալ մեծութիւնը ձեռք բերելու: Անցեալը արդէն անցաւ, եղածը եղաւ ու լնցաւ: Արդ, ուղիղ բանն ինչ կը սորվեցնէ ընել, ձեռք ձեռաց վրայ դնելով ողբալ անցեալ կորուստին համար, թէ ճիշդ այս

ըսպէն սկսեալ ընել ինչ որ ձեռքէն կուգայ եղած զնա՛ք դարմանելու համար: Եթէ մարդ անցեալ կորուստին վրայ լալով ժամանակ անցունէ, ինչ օգուտ կրնայ ունենալ, եղած զնա՛ք եւ չդաւանար, եւ եթէ փոքր ինչ եւս յապագի անհոգութեամբ, ներկայ վայրկեաններն եւս կը սահին եւ կը խառնուին անցելոյն, եւ քիչ ետքը ապագայն պիտի ըլլայ ներկայ, եւ մարդը պիտի չարունակէ ցաւով եւ հեծութեամբ անցունել այն ներկայն որուն վրայ մեծ յոյս կը դնէր երբեմն նկատելով զայն իբրեւ ապագայ: Բայց այն անձն եթէ անցեալ պարագայից վերայ խորհելով պարագ չկենայ, այլ խոհեմութեամբ աշխատի ներկային մէջ իւր կորուստը ձեռք բերելու, տարակոյս չկայ թէ լաւագոյն ապագայ պիտի ունենայ, եւ մինչեւ անգամ եթէ չյաջողի իսկ, պիտի ունենայ սա մեծ մխիթարութիւնը թէ ինք ջանաց ընել ինչ որ կրնար: Եւ զարձեալ ներկային մէջ գործելով ոչ միայն կրնանք անցելոյն զնա՛ք դարմանել, այլ եւ մեր աժմու պատիւն եւ ինչքն ապահովել: Վասնորոյ, եթէ ունիս առողջութիւն, պատիւ եւ ստացուածք, գործէ ներկային մէջ, եւ կապահովես զանոնք, եւ կը պատրաստես քեզ մի խաղաղ ապագայ:

Արդ, ներկային մէջ գործել մարդկային կենաց ամէն պարագայի ու վիճակի անհրաժեշտ է. թէ մանուկ ենք եւ թէ ծեր, թէ երիտասարդ եւ թէ չափաւոր, թէ կրթեալ եւ թէ անուս, թէ հարուստ եւ թէ աղքատ, պարտինք ներկայ ժամանակին յարգը ճանչնալ եւ անկէ օգուտ քաղել: Ուստի մոռնալով անցեալն ու ձգելով ապագայն, գործենք ներկային մէջ մեզ նշանաբան ունելով սա խօսքը. Ապագային չապաւինինք, անցեալը թող թաղուի. մենք ներկային մէջ թող ապրինք արթուն եւ կենդանի:

ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ Ս. ԹԱՇԱՅԱՆ

Նարեքդ

ԱՆՀԻՄԵՆ ՈՒՐԱՅԻՆՈՒԹԻՒՆ

Քաջ գիտակ լինելով թէ ան որ անգամ մը լուսաւորուեցաւ ու հրեքեց Սուրբ գրոց հակառակ ամէն մոլորութիւն, թէ մնայ իւր շնորհունած կրօնին մէջ եւ թէ ի Բողոքականութենէ կրկին դառնայ այն կրօնին զոր մերժեց, բոլորովին կեղծաւորութեամբ է: Ո՛րքան անհիմն է մեր ազգայնոց ուրախութիւնը, որ երբ Բողոքական մը կը դառնայ ի Լուսաւորական կրօն, զրեթէ ցնծութեամբ կը ծափահարեն, որպէս թէ « անառակ որդի մը իր հօրը տունը դարձաւ ու մեռածը ողջացաւ, եւ կորսուածը գտնուեցաւ »:

Աւետարանականք բնաւ չեն ուրախանար երբ ոք մարմնաւոր նշտաակառ առ նոսա կը դիմէ, ոչ թէ ճշմարտութեան եւ փրկութեան փափաքով եւ առ Տէր Յիսուս հաւատքով. ուստի չեն ցուիր այնպիսեաց իրենցմէ ելլելուն վրայ, զի գիտեն ըստ Առաքելոյն թէ « Նոքա առնոցմէ ելան, ինչու որ անոնցմէ չէին: » Աւետարանականք կը ցաւին որ այնպիսիք հաւատքին համարութիւնը չունեցան ու զրկեց զրկեցին, բայց ոչ երբեք ասոր համար որ իրենց թիւը պակսեցուցին: Մեք, իբրեւ Աւետարանական, կ'ուրախանա՞ք երկնից սուրբ Հրեշտակաց հետ միայն անոնց վրայ, որք անկեղծութեամբ կը յարին Աւետարանական եւ ճշմարիտ զղմամբ կը դիմեն խաչեալ Յիսուսին: Սակայն բնաւ չենք ուրախանար այնպիսեաց համար, որք ոչ Գրիստոսի սիրով, այլ զանազան անձնասէր խորհուրդներով մեր թիւին մէջ կը մտնեն: Այդպիսիք անտանկի են մեզ յաւէտ քան թէ ուրախացուցիչ, զի նախատինք են Աւետարանին իրենց չար վարքով. բայց կը տանինք այս յուսով թէ քանի

որ իրեւ Բողոքականք ունինգիր են Աստուծոյ խօսքին, թերեւս օր մը ազգութիւն կենաց բանին քարոզութենէն օրհնութեամբ ճեման, ու բոլոր սրտով ընդունին ճշմարտութիւնը իրենց անձերուն փրկութիւնը միայն փնտռելով:

Արդ, ցաւալին աս է թէ որոնց համար է որ կ'ուրախանան մեր ազգայինք: Անոնց համար, որք իրենց խղճին խայթովը կը տանջուին, ու վերջապէս կամ խղճի խայթէ՛ անհաւատ կ'ըլլան, եւ յուսահատ կը մեռնին, կամ իրենց ներքին տանջանքը տխուր դառնութեամբ եւ ցաւօք կը տարագրին իրենց սիրած աշխարհէն, որոյ համար Գեմասին ճամբան բռնեցին: Շատերը գիտեմ, որոց համար մինչ ազգայինք մեծաւ ուրախութեամբ կը պարծենային, նոքա առանձին տու մեզ իրենց կեղծաւորութիւնը խոստովանելով կ'ողբային իրենց անկմանը վրայ: Մեր Լուսաւորական եղբարք որոնց համար կ'ուրախանան: Առ երեսս կեղծաւորելոց համար, որք ի ներքուստ տխուր են դառն ցաւօք իրենց այն կործանմանը վրայ, որ « մեծ է », ըստ Տեառն բանի:

Վերջին երկու տարիներուս մէջ երկու գէպքեր եւս խորագոյն աղքեցին ինձ այդ եղելութեանց վրայ խորհելու: Ատաբազարի մէջ Սախաթի Բողոքականաց մին չքաւորութեան պատճառաւ ազգայնոց գիրկը գլմեկով երբ զմեզ առանձին գլտնէր, դառնապէս կը հառաչէր իւր կեղծաւորութեանը վրայ. եւ պատեհ ժամանակի մը կը սպասէր որ կրկին ազատէր զինքը իւր խղճին եւ հոգւոյն վրայ ծանրացած այն անտանկի բեռէն, զոր նա այնպէս կ'առնուէր: Սակայն աւաղ, այդ սպասած ժամանակին չհասած կանչուեցաւ Յաւիտեականէն, որոյ ձեռքն է մեր կեանքն ու ժամանակը:

Ուրիշ Բողոքական մը որ իր բնաւորութիւնն ու գործը Ատաբազարէն ի թամբաւ եւ Ֆէրէզլի փոխադրելով ազգայնոց մէջ լաւագոյն եւս ապրուստի յուսով անոնց դարձած էր, արեքութեան եւ նարտ խաղալու անձնատուր լինելով, կ'ըսէր երբեմն. « Զուրկ եմ Աւետարանի խաղաղութենէն, բայց գէթ աշխարհը համարձակ կը վայելեմ, առանց կախում ունենալու Բողոքականաց յանդիմանութենէն: » Բայց ո՛հ, որքան քիչ տեւեց իւր քան զերկինս նախամեծար ընտրած աշխարհին մէջ փնտռածը:

Անբուժելի ախտով մը իբր երկու ամիս անկողնոյ ծառայեց, եւ որովհետեւ ինքը շատ անգամ իւր կեղծաւորութեանը վրայ սաստիկ ցաւ եւ կրկին իբրեւ Աւետարանական կ'այցնուեցաւ մեծ փափաք յայտնուելու մեծ փափաք յայտնած էր, քանիցս անգամ այցելութեան գնացի անոր, եւ նա խոտովանելով ինձ իւր խղճին տաղնապը, ուխտեց որ եթէ Տէրմ իրեն առողջութիւն տայ, կրկին Աւետարանին պիտի յարէր, եւ աղօթք խնդրելով, « Ամէն » կը կրկնէր հառաչանք: Բայց ո՛հ, արդեօք ասոր վրայ եւս չկատարուեցաւ Առաւելաց Ա. 28-30, գրուած աստուածային պատգամն, զի ոչ եւս կարողացաւ ելլել իւր անկողնէն, այլ « զնաց այն ճամբան, ուսկից որ ալ պիտի չդառնար » իւր ուխտածը կատարելու:

Ա՛հ, ո՛րքան մեծ եւ զօրաւոր պատճառներ ունինք աղօթելու առ Աստուած մեր փրկչին դաս առած աղօթքին այն մասն ալ թէ « զմեզ փորձութեան մի տանիր, այլ չարէն աղտոտէ »:

Քանզի այս աշխարհիս փորձութիւններէն ազատուելու համար յիշաւ մեծապէս կը կարօտինք Աստուծոյ օգնութեան եւ պահպանութեան:

ԱՌԱՔԵԼ Ե. ԱՐԲԱՆՍԵԱՆ

Թամիզ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Նոյ. 9 ըստ Յուն. և Նոյ. 21 ըստ Լատ., 1882

ԼՈՐՏ ՎՈՐԱՆԵՆ ԵՒ ԱՆՊԱՐԱՆԱԿ

ՀԱՅԲ

Անգղիա բնակող Հայ գաղթականութեան կողմէն պատգամաւորութիւն մը նոյ. 8ին Անգղիոյ պատերազմական գործոց պաշտօնարանէն երթալով Լորտ Վոլտըի ներկայացաւ եւ անոր մատուց ուղերձ մը : Պատգամաւորութեան գլուխն էր Մր. Սեթ Ս. Աբգար, որ ի դիմաց Հայոց ըստ թէ Հայք կը տեսնէին յանձին Լորտ Վոլտըի հզօր բազուկն Անգղիոյ, որ զօրապետին հանձնարով եւ քաջութեամբ զօրացուցած եւ յաճախած է իւր ազգեցեալներէն յարեւելս ինչպէս նաեւ յերօսալիմ Հայք կը յուսան որ ազատասէրն Անգղիա պիտի գործածէ իւր ազգեցեալներէն եւ զօրութիւնն աւելցնելու համար իրենց երկրին երջանկութիւնն եւ բարօրութիւնը. . . . Ապա Մր. Սեթ Աբգար մատուց ուղերձը : Ուղերձը կը խօսէր թուրքիոյ մէջ ներքին բարեկարգութեանց հարկաւորութեան վրայ, եւ գտնութիւն կը յայտնէր թէ իմաթը չէր ինքնեցով եւ իմաթը հիւսնայուններով հաշակուած բարեկարգութեան եւ վերածնունդի մեծ սկզբունքներն, որ ամբողջովին գործադրուած չեն, հիմա ուշագրութիւն կը գրաւեն : Ուղերձին մէջ ըսուած էր նաեւ թէ Հայք որոշութեամբ լսած էին որ Լորտ Վոլտը, երբ մօտեցաւ Գալիլիոյ Հայոց եկեղեցին այցելութեան գնաց, ծանցեալ ի Հայոց այնպիսի մտաւարական եւ բարոյական յաջողակութիւններ առանց որոց ոչ մի երկիր կրնայ վերանորոգիլ կամ յառաջադիմութեան ճամբու մէջ դրուիլ : Լորտ Վոլտը պատգամաւորութեան անդամներէն ոմանց հետ խօսակցեցաւ : Սրտագին շնորհակալութիւն յայտնեց Հայոց անոնց ուղերձին համար, եւ ըստ թէ ի սրտէ համակիր էր այն ամէն խօսքին որ իրեն ըսուեցաւ : Ըստ նաեւ թէ յաճախ տեսնուած եւ գործ ունեցած էր Հայոց հետ, եւ դիտած էր Հայոց գերազանցութիւնն քան զայլս : Կիսաւոր մէջ, երբ գործ ունէր կատարելու, միշտ գործածած էր զՀայոց, որ քաջ լեզուագէտ եւ իրենց հանձնարին եւ ընթացիկ կողմանէ նշանաւոր էին : Հարկ չկայ պատահանելու Անգղիաբնակ Հայերը թէ Անգղիա համակիր է այն ջանքի որ կ'ըլլան Հայաբնակ գաւառաց մէջ տալու համար Հայոց պատեհութիւնն զարգացնելու իրենց կարողութիւններն եւ առաքելութիւնները :

ՆԵՐՍԵՍԱԿԱՆ ԲԱՐԵՆՈՐԴԱՄԱՆՑ

ՅԱՆՉԵՍԺՈՂՈՎԸ

Իսթբըն Էքսպրէս լրագիրն այն վերնագրով յօդուած մը հրատարակած է որմէ կը քաղենք հետեւեալը : Յանձնաժողովն որ կ'աշխատեցաւ երկւամասկան բարենորոգումներ կատարելու համար, եւ որոյ զլիւստոր գործն է յանձնարար տարւոյ երկամասոցը հաստատուն հիման մը վրայ դնել, մինչեւ ցարդ նախատեսուած եկամուտներուն ցուցակը պատրաստելու զբաղեցաւ : Յանձնաժողովն այս գործին մէջ իրեն հիմ ընդունած է վերջին երեք տարիներու մէջ այլ եւ այլ ձեւերէ արդարեւ հաւաքուած եկամտի միջին գումարը, եւ հաշուի առած չէ որեւէ գումար որ կ'աղակտելի է : Յանձնաժողովն այս կանոնն ընդունելով ցուցուցած է թէ լրմատութեամբ կը պարտաւ իւր գործին : Անցելոյն մէջ երկամասոցներն ուրիշ կերպով եւ ուրիշ նպատակներու համար կը պատրաստուէին 1875 ին երբ իրականութեանց թուականը գոցուեցաւ, այլ եւս երկամասոց չարտորատուեցաւ, վասն զի յառաջագոյն երկամասոց կը պատրաստուէր իրականութեանց նոր գումարներ գտնելու համար : Հիմա երկամասկան նոր գումարն մ'ընդունած է : Հին գումարին էր իրականութեան եւ չհասնողներ, իսկ այժմու գումարին է հասնողներն եւ իրականութեան : Ըստ հին գումարին կեղծ երկամասոց մ'օգտակար էր, իսկ ըստ նոր գումարին իրական երկամասոց մը հարկաւոր է : Որեւիցէ տէրութիւն որ իւր եկամուտները չբաղդատեր իւր ծախուց

հետ, չկրնար երեւոյթ մէջ հաւատարմաւորութիւն գոյացնել : Հաւատարմաւորութիւնը բարի դիտաւորութեամբ չգոյանար, եթէ հարկաւոր միջոցները ձեռք չառնուին : Երկամասկան բարենորոգմանց յանձնաժողովը վստահելի եկամտից ցանկը պատրաստելէ ետքը սկսած է քննել նախատեսուած ծախուց ցանկերը : Այժմէն կը խորհուի թէ երկամասոցներն մէջ բաւական բաց մը պիտի տեսնուի, սակայն այս բացին համար յուսահատուել չէ, քանզի այս երկրին մէջ հարստութեան ընդարձակ աղբիւրներ կան, եւ եթէ խոհական միջոցներ ձեռք առնուին այն աղբիւրները բանալու համար, դժուար չէ հաւատարմաւորութիւնն գոյացնել ինչ եւ մտից մէջ : Բ. դուռը գլխէ թէ պաշտօնատարաց ամառականները վեղչել եւ տուրքերը ծանրացունել չեն արդիւնաւոր միջոցներ, եւ անցելոյն իրօրէն խրատուելով դարձեալ այգիսի սխալ հաշիւներ պիտի չընէ : Թուրքիոյ համար կարելի չէ ուրիշ միջոցներով չափել երկամասոցը, բայց միայն ձեռք առնելով այնպիսի միջոցներ որ նոր արեւն հոսեցնեն երկրին երակաց մէջ, այսինքն հրաւերեն ի Թուրքիա նոր գրամագլուխներ որ նոր գումարին առն երկրին : Մէկ երկու տարի է որ Բ. դուռը զօրաւոր կամ ցուցուցած է կատարելու այնպիսի գործեր որ դժուարագոյն են քան վերջինքն այն արգելքներն որ կ'ընդդիմանան գրամագլուխ Օսմանեան հողը մտնելուն : Երբ երկամասոցը բոլորովին հաստատուի, բարեկարգութեանց երեք յանձնաժողովներն ի մի պիտի ձուլուին : Անոնքն պիտի տեսնուի թէ արդարեւ ինչ կը նշանակեն այս բարեկարգութեանց յանձնաժողովներն, եւ մինչեւ որ ատուիւնն պիտի պատկեն անկախութիւններն որ անոնց վրայ կը տրուին : ՆԵՐՍԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Վեհ. Սուլթանը հանդուցեալ Մէհմէտ Բիւլտի փառալոյ Պէպէթի ծովագետաց աւարանքն ընծայած է արդարութեան պաշտօնեայ ճէփուլ փառալոյ : Գերմանիոյ նոր գետապետ, Մ. Բաւտովի, անցեալ երեքշաբթի օր կայսերական պալատն երթալով իւր գետապետական թուղթերը Վեհ. Սուլթանին մատուց : Գետապետն այս առթիւ տեսնուած թիւն Գերմանիոյ կայսրը Վեհ. Սուլթանին անձին համար համակրական զգացումներ կը տածէ, եւ երկու կառավարութեանց միջոցով բարեկամական կապերուն ամրապնդելու տեսնել կը փափաքի : Բ. դուռն երկու ժամու մէջ վաւերացուցած է Հայոց նորընտիր քաղաքական ժողովը ընտրութիւնն, եւ այսպէս ցուցուցած է թէ հոգ ունի Հայոց ազգն անխնայական միջակից ազատելու : Վազըթ լրագիրը կ'ըսէ թէ վերջնական կերպով որոշուած է Օսմանեան ազգային գրատունն մը հաստատուիլ : Այսօր մէջ : Գրատունն համար որոշուած տեղն է Սուլթան Պալատի մէջ թիւն կից ընդարձակ շէնքերէն : Այն շէնքին նորոգութեան սկսած է արդէն : Լա Թուրքի լրագիրն յիշեալ գրատուն վրայ խօսելով կ'ըսէ թէ Կ. պոլսոյ եւ գաւառաց գրատունը միջկիւններուն մէջ պահուած 100,000 հատոր գրեան, որոց մեծ մասը ձեռագիր է, պիտի փոխադրուին այն գրատունն որ արեւելքի մէջ ամենէն հարուստ գրատունը պիտի ըլլայ : Լէյլի ծովագետ մը կոչուած նոր տեսակ ծովագետներն զիջելոյն իրօրէն ալ յաջողութեամբ կատարուեցաւ այն տեղն ուր կատարուած էր ցերեկուան իրօրէն : Ծովագետներն, երբ զիջել տեսնէ կը գործածուի ունի երկու լապտեր, մին սղիտակ եւ միւսը կարմիր : Այս լապտերներն իրեն տալիս կը ծառայեն ծովագետները գործածուիլն, բայց անտեսանելի են թշնամոյն : Գոնեայի պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Պուլսոյ տաղի հանքերուն եւ ընդարձակ անտառին մօտ զանազան կապարի նոր հանք մը որ արծաթ ալ կը պարունակէ : Երուսաղեմայ Հրէից կողմէն պատգամաւորութիւն մ'եկած էր Կ. պոլս Բ. դուռն խնդրելու որ արտօնութիւն տրուի Հրէից քաղաք մը շինել Յորդանան

գետին ափանց վրայ : Սքամուլ լրագիրը կ'ըսէ թէ կայսերական կառավարութեան մերժած է Հրէից խնդիրը : Անցեալ շաբաթ Քիւսովի շէնքէն Կ. պոլս հասան 180 Հրէայք որ Երուսաղէմ կ'երթան հոն հաստատուելու համար : Երուսաղեմայ Յունաց սինոտին կողմէն պատգամաւորութիւն մ'եկած է մայրաքաղաք նորընտիր պատրիարքին ընտրութիւնը ծանուցանելու եւ Բ. դուռն պերտը ստանալու համար : Յայն լրագիրը կ'ըսէ թէ Կ. պոլսոյ Յունաց պատրիարքը ցուրտ ընդունելութիւն ըրած է յիշեալ պատգամաւորութեան, խափաքննադատելով Երուսաղեմայ սինոտին ընտրութիւնն ըսած է թէ ոչ ինքն եւ ոչ իւր ժողովուրդն օրինաւոր պիտի ընտրուին ընտրութիւն մը որ բոլորովին հակառակ է եկեղեցական կանոնաց, եւ որոյ նմանք տեսնուած չէ արեւելեան եկեղեցեաց տարեգրութեանց մէջ : Ժիւսէէն գործուած վերջին հեռագիրը կը ծանուցանէ թէ հետախուրտ լորտիլին անհետ եղած է յիշեալ քաղաքէն մէջ : Մահմետական ուխտաւորը մեծաւ մասամբ մեկնած են ժիւսէէն իրենց սեղերը դառնալու համար : ԱՅԼ ԵՒ ԱՅԼ Բ

Վեհ. Սուլթանը Մահմետական նոր տարեգրութեան առթիւ գրամական պարգեւներ բաշխելու առաւ կայսերական պալատն սպասաւորաց : Սքամուլ անուն Գալիլիէն լրագիրն, որ տղապարսկան տեսչութեան հրամանաւ վեց շաբաթէ հետեւ հրատարակուէին դադարած էր, անցեալ երեքշաբթի օր գործեալ հրատարակուիլ սկսաւ : Պրոտայի պաշտօնական լրագիրը կը ծանուցանէ թէ Էսքիշէնի գիւղերէն ոմանց մէջ արջառոց հիւանդութիւն երեւան եղած է : Անցեալ Հինգշաբթի օր Բ. դուռն պաշտօնատարաց Յունիկոյ մամական տրուեցաւ : Իտալական առաքատանն մը որ գարի բարձած էր եւ մայրաքաղաքս կուգար, նոյ. 12ին Պոսթորի նեղուցէն ներս մտնելու տեսն ընկղմեցաւ : Նաւատիր կարող եղած են ազատիլ : Կրեալի մէջ հրատարակուած լրագիր մը կ'ըսէ թէ յիշեալ կղզւոյն մէջ ձերբակալուած են երկու կառաւներ որ մեծ մաս ունեցած են Ալեքսանդրիոյ կոտորածոց եւ հրկիզութեան մէջ : Անցեալ շաբաթ Վուլքէն եւ Լարիսայի իւր 60 Մահմետական ընտանիք Թուրքիա գաղթելով Պրոտայի կողմերը զրկուեցան : Պուլսոյ կողմէն իշխան Սոփիա հասաւ նոյ. 15ին, եւ մեծ ուրախութեամբ ընդունուեցաւ ժողովուրդէն : Գիւղեր քաղաքին մէջ լուսավորութիւն եղաւ : Մր. Կրատուցին Անգղիոյ ազգային ժողովը մէջ հարցման մը պատասխանելով ըստ թէ, առժամանակեայ կերպով եղալու մնացող Անգղիական զորաց թիւը կը հասնի 12,000, եւ կառավարութիւնը չուղեր երկար ատեն պահել այն զորքն յեղապատ : Նաեւ ուրիշ հարցման մը պատասխանելով ըստ թէ Արապի պիտի չմեղուի առանց Անգղիոյ հաւանութեան : Եղալուսի ներքին գործոց պաշտօնեայն խոստացած է 1,000 ոսկի տալ անոնց որ Ապրուսիոյ Նէտիմ եւ Մէհմէտ Ուսէյտ անուն անձանց ուր գտնուիլը կը յայտնեն կառավարութեան : Գալիլիէն գործուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Անգղիայից կ'ուղեն արքեպիսկոպոսի գաղտնաստներ, մինչեղապատի պաշտօնեայը կ'ուղեն խափաքնապատի հրկիզութեանց եւ աւարտութեանց համար : Գալիլիէն նոյ. 2/14 թուականաւ գործուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Սիւլէյման Տառտ անուն անձն հարցաքննութեան տեսն խոստովանած է թէ Արապի իրեն հրաման ըրած էր կրակի տալ զԱլեքսանդրիա եւ սպաննել զիմալին : ԱՐՏԱՐԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բրուսիոյ ազգային ժողովը նոյ. 14 ին բացուեցաւ մեծ հանդիսին : Գերմանիոյ կայսրն անձամբ կարգադր քաղման ճառն, եւ գտնութիւն յայտնեց վերջին ընտրութեանց արգելքներուն համար, եւ յիշեց քանի մը հարկաւորներէն բարեկարգութիւններ : Արաւելին յարաւորութեանց վրայ խօսեցաւ այսպէս. « Շատ գոհ եմ որ կարող եմ ծանուցանել թէ օտար տէրութեանց հետ Գերմանիոյ յարաբերութիւններն այնպէս են որ խաղաղութեան օրհնութիւնները կ'ապահովուեն մեզ : »

— Ամերիկայի Միացեալ Նահանգաց մէջ հանրապետական կուսակցութիւնը քան տարի շարունակ կառավարած է երկիրը : Բայց քան տարւոյ իշխանութիւնը յառաջ երեւած է հանրապետական կուսակցութեան մէջ կարգ մը մարդեր որ քաղաքականութեամբ զբաղվել արհեստ ըրած էին իրենց, եւ պաշտօնատարաց ընտրութեանց ատեն միշտ աղքատութիւն կը բանեցնէին ժողովուրդեան կամաց վրայ : Այս կարգի մարդիկ իրենց նպատակին կը հասնէին զիմեղով ժողովուրդեան նախապաշարման ընդդէմ առկալարական կուսակցութեան, որոյ ձեռքը պիտի անցնէր իշխանութիւնն եթէ հրեւոյն ծառքէր հանրապետականաց մէջ : Սակայն այս տարի Ամերիկայի ժողովուրդը նոյ. 7 ի ընտրութեանց ատեն առկալարաց ընտրելիներն ընտրած է օտար մեծամտնութեամբ : Այս ընտրութեանց արգելքը սա պիտի ըլլայ որ հանրապետական կուսակցութեան գլուխներն վստածարապետները պիտի քաղուին պաշտօնէ, առկալարական կուսակցութիւնը պիտի ունենայ 50 ձայնի առաւելութիւն աղքատին ժողովը մէջ, եւ քաղաքականութիւնն իրենց արհեստ ընդ մարդիկ պիտի տեսնեն դաս մը զոր պիտի չմոռնան շուտ : Փիլիպպին կղզեաց կառավարիչը հեռագրով ծանուցած է թէ նոյ. 5 ին ուրիշ մարդ մը բողոք Մանիլա կղզեաց վրայ եւ կործանեց շէնքեր, որ կիսովին նորոգուած էին վերջին մարդկէն ի վեր, եւ շատ սղուղմներ եւ աւերումներ պատճառեց ցամաքը, բայց քիչ վնաս պատճառեց նաւահանգիստը գտնուած նաւերուն : ԱՆԲՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Աւստրիոյ կայսրն այլեւայլ կարգի պատուանդաններ եւ ընծաներ զրկած է թուրքիոյ առաջին պաշտօնէին, ներքին եւ արտաքին գործոց պաշտօնէից, կայսերական պալատն արքայատոմարն պաշտօնատարաց եւ արտաքին գործոց պաշտօնէին խորհրդական Տառտեան Յարութիւն էֆէնիյի : Բ. դուռը նոյ. 4/16 ին չըմբերական թուղթ մը զրկելով օտար տէրութեանց քով գտնուած Օսմանեան գեսպաններուն մեծ տէրութեանց ուղարկութիւնն հրաւիրած է Գարատաղի ընթացքին վրայ, եւ խնդրած է որ տէրութիւնները կարգապարտութիւններ ընեն սահմանադրուող յանձնաժողովը համար, որպէսզի յանձնաժողովը իւր գործը վերջացնէ : Գարատաղի հարաւորին սահմանադրուող խնդիրը դեռ մանրամասնօրէն լուծուած չէ ըստ արամադրութեան Պէրլինի դաշնագրութեան, եւ այս սահմանադրուող անորոշ վիճակը միշտ պատրուակ կրնայ ըլլալ շփոթութեանց : Գալիլիէն գործուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Արապիի գաղտնաստներ յետաձգուած է մինչեւ որ Անգղիոյ նպատակը հասնուի : Ալեքսանդրիոյ հրկիզութեան ատեն վնաս կրողներուն արուելու հատուցումն որոշելու համար յատուկ յանձնաժողով մը կազմուած է : Նոյ. 8/20 թուականաւ Բեղրադուրէն գործուած հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Բուսիոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայն կը խորհի քիչ ատենէն Պէրլին երթալ Պիլմարք իշխանին հետ անձամբ խորհուրդ եղալուսի խնդրոյն վրայ : Բուսիոյ կառավարութիւնը կը կարծէ թէ ժամանակն եկած է Եղալուսիական խնդիրն Երուսաղեմի գետապետի աղով մ'առնելու հանդուր : Իրտոյ արտաքին գործոց պաշտօնեայն Վիլհելմ ալ պիտի հանդիպի : ԱՐՏԱՐԵՆ ԳԻՆԵՐԸ

Նոյ. 8/20, 1882	
Գոնտիլիտէ	13 Բուսի, Երկ. քաղմիք 53
Մէհմէտ	407.37 Բուսիոյ բոլ
Բիւրադար	1,030 Երուսիւն
Մէհմէտ	204 Գիւլիք
Պէրլին	207.20 Անգղ. լիւր
Ալեքսի	424.30 Մահմ. Եր. Եր. Եր. Եր.

Ամերիկայի միախնայող ընկերութեան կողմէն իմացալ շ. Բ. Կրին

ՆՈՒՍԱՆ ԳԻՆԵՐԸ

ՏՊԱՐԱՐՈՒԹԻՆ ԱՐԱՄԱՆ

Ձագմագրար, Յակոբեան իւտն, Թիւ 12.